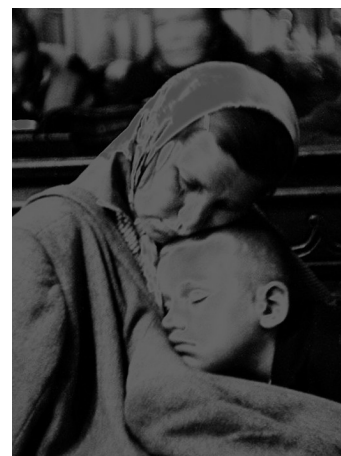

De Poolse fotograaf Adam Bujak maakte in de 70er jaren een aantal reportages van religieuze feesten in Polen. Processies, zegeningen, kruiswegen. Tradities die vaak al eeuwen bestonden en die ondanks het communisme gewoon door gingen in het diep katholieke Polen. Zelfs zonder de andere foto's van dit feest is het linksboven duidelijk wat er hier gebeurt. Achter de fotograaf is zojuist de kruisiging voltrokken. En ook al is het een groot spel met lokale bewoners als acteurs de gezichtsuitdrukkingen speken duidelijk de diepe gelovigheid uit. Een hoogtepunt in het jaar. We kijken weg van het kruis toch wordt de dramatiek van de situatie versterkt door de kale boom op de achtergrond die door zijn vorm ook de echo is van het kruis en tegelijk onze blik stuurt naar het gezicht van de mannen vooraan.

De middelste foto staat in het fotoboek over de feesten in het zelfde hoofdstuk over de kruisiging. De pelgrims komen vaak van ver, het kan meerdere dagen duren en ze krijgen dan onderdak in kerken, kloosters en boerenschuren. De moeder en kind zijn hier natuurlijk al een iconisch beeld, de onschuld van Maria met Jezus. Maar de middelste foto staat niet zo in het boek. Dat is de foto rechts. Dus afgesneden, de omgeving is weg. Waarom Adam Bujak daarvoor heeft gekozen en ook het contrast heeft versterkt is een vraag. Misschien vond hij dat er genoeg foto's in de hele serie van de kruisgang en de pelgrims zaten. Dat deze foto sterker werd door verder in te zoomen op de moeder en kind. Daarbij inleveren op de scherpte voor lief nemend. Hoewel, hij begon het project als amateur en zal in Polen in die tijd niet het beste materiaal hebben gehad.

De foto boven is er een uit een serie over verboden te parkeren bordjes. Volgens de fotograaf om te onderzoeken hoe deze ons gedrag beïnvloeden. Gaat het om het beheersen van de ruimte of het beïnvloeden van ons gedrag. Foto's zoals deze staan in een lange reeks foto's van plaatsen die een gevoel van verlatenheid, eenzaamheid, gedeprimeerdheid uitstralen. Hoekjes op industrieterreinen of in afbraakbuurten. Ook al gebeurt er niets toch is de

foto door dit ongemakkelijke gevoel niet saai. De sterke licht en schaduw tegenstelling, de taps toelopende lijn van het gebouw in de voorgrond met de zig zag in het licht die dan nog weer gebroken wordt door het trappetje en de schaduw daarvan op de muur maken het toch spannend. Het flatgebouw dat er in de verte boven uitsteekt geeft dan een mooi verticaal accent en vult verder het idee over de locatie en de omgeving. Dan lijkt mij dat zo'n te oordelen naar de leegte en verlatenheid verboden te parkeren bordje eigenlijk voor de inhoud van de foto niet veel toevoegt. Het is een bevestiging misschien van de plek. Misschien ironisch omdat er verder geen enkele auto staat. Maar misschien is het gewoon zondagochtend en wordt er daar niet gewerkt dus komt er ook niemand.

Uiteindelijk lijkt me dat zo'n serie bordjes het zoeken naar een vraag is. Een filosofietje over wat gewoon een praktisch probleempje was.

De camera hierboven heeft als bijnaam de baksteen. Dat hoeft niet uitgelegd te worden. Maar het is technisch een goed en betrouwbaar toestel dat heel lang in productie is geweest. Minor White, Amerikaans fotograaf gebruikte er een. Historisch bewijs dat de fotograaf de foto maakt en niet zijn gereedschap. De foto rechts is van White uit een hele serie van schuren en boerderijen in Amerika. In de basis zou dit een heel saaie foto kunnen wezen. Twee schuren die dan ook nog precies in het midden van het beeld zijn gezet. Als de horizon recht was geweest was het nog erger. Dus het is de invulling van de verschillende elementen die het spannend maakt. Het licht staat laag achter de fotograaf waardoor het strijklicht ook schaduwen geeft tussen het gras. De glooiing verderop ligt net weer even anders. De lange schaduw van de elektriciteitspaal breekt het grote vlak. Door de dwarsbalken wordt de

blik vertraagd en daardoor langzamer naar de kleine schuur geleid. Het schuurtje licht mooi op tegen de donkere lucht. Dat wordt dan weer versterkt door het witte vierkant en de witte randen langs de gevel en het dak. De zijkant van de kleine schuur is ook in het licht. Dan zou je verwachten dat dan de zijkant van de grote schuur ook in het licht zou staan. Maar die is veel donkerder. Ik denk dat dat in de donkere kamer is gebeurd om het contrast tussen de twee gebouwen te versterken. De voorkant en het dak van de grote schuur hebben al genoeg contrast van zichzelf. De voorkant door de tekening van de planken en natuurlijk de grote deur. Het donkere dak steekt af tegen de lichtere lucht en er loopt een mooi licht randje langs de hele bovenkant. Tenslotte is de lucht ook, zoals het gras een mengeling van licht en donker. De ondergaande zon die nog net aanlicht voor het nacht wordt.

Baldwin Lee maakte de foto links in het zuiden van de V.S in de 80er jaren. Een foto die gelijk doet denken aan de uitdrukking 'On the wrong side of the tracks'.

Pas geleden bekeek ik met een fotograaf een van mijn foto's waarin ook veel elementen te zien waren. Hij begon direct met zijn vingers de uitsnede te veranderen om een eenduidig enkel focus te krijgen Omdat ik hier ook die vele elementen zag heb ik de foto bijgesneden tot de onderste. Een deel van de rails is weg, de auto en het huis rechts zijn ook bijna helemaal verdwenen. De essentie van de oorspronkelijke foto is er nog steeds maar teruggebracht tot de drie jongens en het huis met het wasgoed er achter. Het blijft zo de nette armoede. De was is gedaan. De jongens horen bij elkaar, ook door de streepjes shirts. Maar, het spoor is minder herkenbaar alleen nog maar een balk op de voorgrond en omdat de auto weg is wordt het lastiger om er een tijdsperiode aan te geven. Meer huizen maakt ook een buurt.

Als beeld is misschien de onderste foto sterker omdat het eenduidiger is. De oorspronkelijke foto kost meer tijd om helemaal begrepen te worden maar dan is er ook meer te zien. Welke van de twee dan de voorkeur van de kijker heeft is uiteindelijk persoonlijk. Mijn voorkeur is dan toch de bovenste. Minder het mooie plaatje maar daardoor voor mij wel eerlijker.

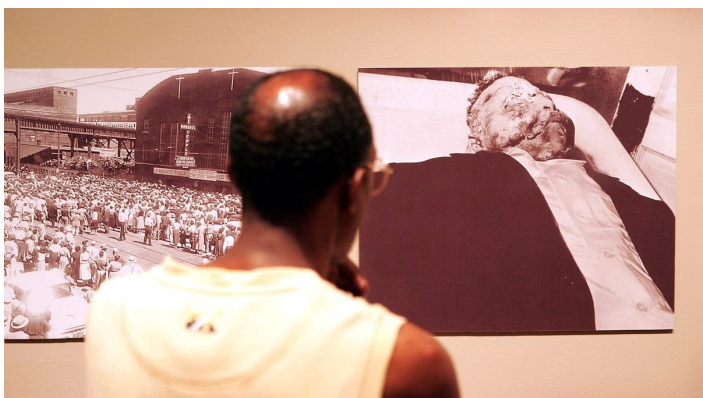

De foto uit 1907 heet the Steerage. De derde klasse. De goedkoopste klasse op een passagiersschip aan het begin van de 20ste eeuw. Daar reisden de arme passagiers vaak in behoorlijk slechte omstandigheden. De foto is gemaakt door Alfred Stieglitz. Een van de belangrijkste fotografen uit die tijd en ook belangrijk voor fotografie als kunstvorm. En achteraf is deze foto een belangrijke in de ontwikkeling van fotografie. Als je de mensen wegdenkt dan houd je een abstract beeld over. De dikke mast links met de dunne laadboom bovenin voor de mast. De slecht weer loopplank met de kettin-

gen en daarachter horizontaal over de breedte van het beeld de opbouw met het dek er boven en een stuk lucht. Voorin het vlak van het dek met linksonder een trommel van een winch. Een vlakverdeling die past bij een industrieel modern object dat een groot schip is. Een kubistisch schilderij van Georges Braque of een Picasso. Maar het beeld is gestoffeerd met mensen.

Op het bovendek bijna alleen maar mannen met een grote variatie in hoeden en petten. Destijds ook een afspiegeling van status, afkomst en klasse. Een frivole strooien hoed, traditionele landarbeiderspetten met klep. Platte petten, Een bolhoed, een stetson en op de achtergrond een matrozenpet. Op het benedendek bijna alleen vrouwen en kinderen. Zij houden zich bezig met de praktische zaken die ook op reis moeten gebeuren. Een wasje en nu kan die even drogen. Dus het moderne beeld van het abstracte schip wordt gevuld met wat in die tijd het moderne proletariaat zou worden genoemd.

Die interpretatie leidde lang tot een foute interpretatie. Er werd gedacht dat de passagiers immigranten waren op weg naar Amerika. Maar Stieglitz nam de foto tijdens een reis vanuit Amerika naar Europa. Waarschijnlijk zijn het wel Europeanen, maar geschoolde werkers die op een meer jaren contract in de V.S hebben gewerkt en nu op weg zijn naar huis. Daar wijst ook de modernere kleding en de hoofddeksels van de mannen op. De foto is ook waarschijnlijk niet onderweg gemaakt maar bij de tussenstop in Engeland. Een groot passagiersschip vaart makkelijk een kleine 50 kilometer per uur. Dus zou er wind op het voordek moeten staan. Maar de was hangt stil en tijdens de vaart zouden er ook niet zoveel mensen bij elkaar staan.

Emmett Till was 14 jaar in 1955 toen hij werd gelynched omdat hij naar een blanke vrouw zou hebben gefloten. Zijn moeder wilde dat zijn kist open bleef zodat iedereen het toegetafelde lichaam kon zien. De foto van Emmett in zijn doods-kist ging Amerika rond en was een van de aanleidingen voor de veel actievere strijd om gelijke burgerrechten voor zwarte Amerikanen. De foto hierboven is gemaakt in het Emmett Till

centrum waar zijn dood wordt herdacht, maar ook aandacht is voor andere maatschappelijke problemen. Het is een heftige foto maar door een foto te maken van de foto met een bezoeker er voor wordt er afstand geschapen en met de foto links er bij van de begrafenis ook gelijk meer inhoud. De foto van Emmett was voor Kwame Braithwaite een reden om fotograaf te worden en hij zou de strijd en het leven van de zwarte Amerikanen in beeld brengen. Acties van de burgerrechtenbeweging, maar ook Mohammed Ali als icoon bij bokswedstrijden. Kwame Braithwaite zou ook de fotograaf zijn die de slogan Black is Beautiful bedacht en al in de 60 er jaren portretten maakte van donkere vrouwen. Een daarvan is het onderwerp van een stukje op de volgende pagina.

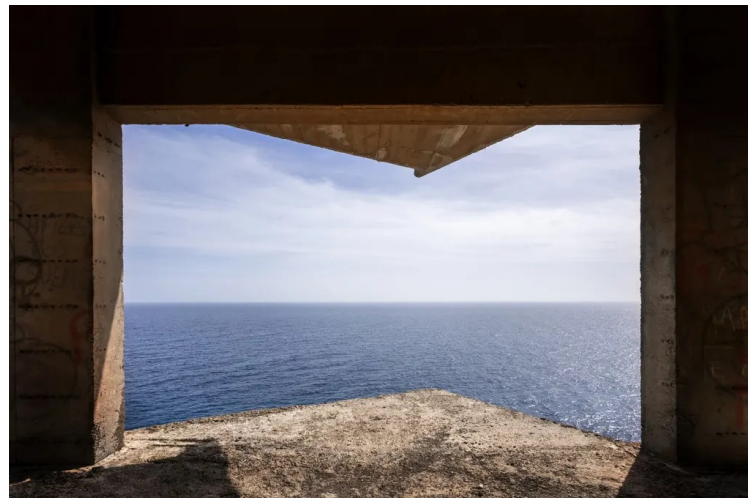

Links twee foto's uit de Black is Beautiful serie van Kwame Braithwaite. Zijn vrouw. De foto's rechts er van zijn uitsneden van de eerste foto van verschillende websites. Waarom hebben de editors de eerste foto aangepast? Verder bijgesneden, achtergrond lichter gemaakt? Door de ruimte rond het gezicht op foto een kan je het hele beeld in een keer in je op nemen inclusief de Afrikaans geïnspireerde hoofdtooi. In het midden gaat je blik al van element naar element. Rechts blijft je blik hangen op de weerspiegeling op de wang en wordt de kraaltjesmuts blijkbaar niet zo belangrijk gevonden. Maar daar is waarschijnlijk met Photoshop nog meer gerommeld gezien de rare onderkant van haar kin

Deze foto is Kwame Braithwaite's meest iconische foto die op bijna iedere site die over hem gaat te vinden is. De foto rechts- onder wordt veel minder geplaatst. Zelfde vrouw, zelfde beeld andere houding. Waarom? Ik denk dat de onderste foto in vergelijking met de bovenste te persoonlijk is. Ze kijkt je zelfbewust aan dat maakt het minder een neutraal kunstwerk en daardoor minder bruikbaar als illustratie bij een artikel.

Waar de foto rechts is gemaakt weet ik niet, maar het doet me denken aan de bunkers bovenop de rotsen in Normandië waar D-Day plaatsvond. De bunkers waar de Duitse kanonnen in stonden. Maar het kan net zo goed het uitzicht zijn vanuit een nog niet afgebouwde villa met uitzicht over zee. In beide gevallen het soort foto dat een bezoeker of een toerist zou maken vanwege dat uitzicht over zee. Andere foto's zoals deze zijn die vanuit een kasteelraampje of in een kerktoeren. Een panorama met een randje er om heen. Een landschap in een lijstje.

Maar dat is in dit geval te makkelijk. De foto is van Giovanna Ozzola en is genomineerd voor een prijs op de fotobeurs van Shanghai. Giovanna specialiseert zich in het vangen van de variaties in licht en onderzoekt concepten van tijd, oneindigheid en bestaan. Dat is mooi, dat die diepgang in deze foto zit. Ik neem best aan dat een foto genomen een uur eerder of later of op een andere dag er heel anders uit kan zien. Ander licht, andere lucht, andere hoek van de zon dus andere schaduw. Maar toch iedere dag weer de zelfde zee ingekaderd in de zelfde muur en vloer. Uiteindelijk de zelfde foto die Tante Tiny maakte met een kadertje er om heen waardoor het landschap een mooi lijstje kreeg. Maar Tante Tiny laat de vakantie-foto's alleen maar zien aan haar schoonzus en niet aan de jury van de fotobeurs in Shanghai. De onderste foto is uit de behang en posterwinkel.

10 jaar lang fotografeerde Sally Mann haar opgroeiende kinderen. Linksboven is een van die foto's. Rechtsboven is een foto van Joseph Szabo die een serie maakte van zijn studenten. Alle twee een foto van een meisje. Technisch gezien ook overeenkomsten. Open diafragma en daardoor heel weinig scherptediepte. Wel genoeg om duidelijk te maken wat de omgeving is. Een weggetje met een jongen op hoge stelten en rechts het strand op een drukke zonnige dag. Alle twee met een sigaret. Tenminste, links een chocolade sigaret. Maar ze heeft al wel heel goed naar volwassenen gekeken wat je daar als vrouw mee doet. Hoe je die tussen je vingers houdt en verder je armen voor je borst terwijl je met je vriendinnen praat. Een mini vrouwtje die ook al licht geërgerd is door haar moeder die weer met die camera achter haar stond. Een kind op de grens van losmaken. Veel van de andere foto's uit de familie serie zijn van

de kinderen in zwembroek, ondergoed. Of ook bloot. Dat leidde er natuurlijk toe dat in tweede instantie nadat het boek eerst hoog geprezen werd Sally Mann in de V.S. beschuldigd werd van het maken van kinderporno.

De foto rechts van Joseph Szabo is een paar jaar later. Tenminste als het over het meisje gaat. De sigaret is echt. Dat laat ze ook duidelijk zien. Of het al wel van thuis mag laten we maar in het midden. Maar Priscilla straalt meer eigenheid uit. Een kritische waakzame blik naar de wereld. Actief, ik kijk, ik rook, ik doe meer dingen tegelijk. Ik pas me niet aan.

Dat is het verschil met links, aangepast en niet meer aangepast.

decolleté, maar zulke tattoos met zoveel tekst en zichtbaar is in Ascot absoluut not done. En ook zulke blote schouders is over the top. Meneer draagt een mooi driedelig tweed stof kostuum en pet. Helemaal geschikt voor een landelijke bezigheid als paardenrennen. Maar op Ascot draag je zo iets alleen als je direct bij de paarden betrokken bent als verzorger of eigenaar. De dikke oorring in de oorlel zou op Ascot ook absoluut niet kunnen. Zoonlief, heeft een pak zoals papa gekregen en een echte Peaky Blinders pet. Dus de mannenkleding is geen traditie hier, maar gewoon mode. De klassenmaatschappij is in Engeland nog steeds levend. Een bezoeker van Ascot zou onmiddellijk zien dat deze foto niet daar is gemaakt.

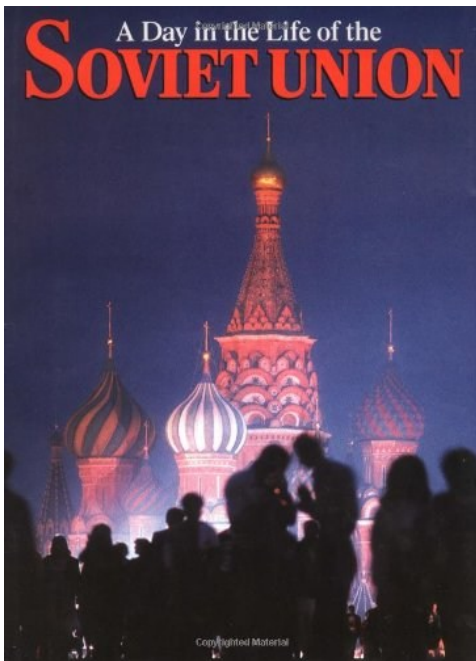
De foto boven is genomen op 15 april. Een koude natte voorjaarsdag. Dat mocht duidelijk de pret niet drukken. Geen zon, geen harde schaduwen dus mooi licht voor portretten. Goed scherp op de mensen, weinig tijd om in te stellen dus waarschijnlijk op de automatische stand. Het zou me niet verbazen als de fotograaf het gezicht van de jongen in photoshop wat heeft opgebleekt gezien de huidstint van de ouders om wat meer contrast te krijgen. In Engeland zijn er twee belangrijke paardenraces. Ascot in juni, waar de koninklijke familie altijd komt en de Grand National in Aintree bij Liverpool waar dit stel is en waar de upper classes nog niet dood gevonden willen worden. Dit is dus Aintree en ze hebben zich er voor gekleed maar toch. De dame rijst als een prachtig bloemetje op uit het lage

Aintree

Ascot

Bij het verzamelen van fotoboeken blijf ik eigenlijk altijd weg van boeken over landen of steden. Meestal spreekt er een ongelofelijke saaiheid uit door de lange reeks prachtige landschappen, idyllische straatjes en vrolijke mensen in traditioneel kostuum. Ik viel wel voor *A Day in the life of the Soviet Union* uit 1987. Gorbatjov aan het bewind. Perestrojka, openheid. Er mochten zo'n 125 fotografen Rusland in en de foto's zouden allemaal gemaakt zijn op 15 mei. Daar waren een paar beroemdheden bij zoals Sebastiao Salgado en Frans Lanting. Het is een dik koffietafel boek en de verworvenheden van het socialisme zijn duidelijk te zien. Staatsbureau Intourist heeft wel een vinger in de pap gehad, maar ook de grote verschillen die er in dit gigantische land zijn en die voor ons in het westen niet zichtbaar waren omdat wij ook een eenzijdig koude oorlogsbeeld kregen voorgeschoteld. De stofomslag is natuurlijk iconisch, ook voor westerse consumptie bedoeld maar het lijkt wel of de silhouetten op de voorgrond met elkaar in discussie

zijn. Daarnaast, ook binnen de USSR maar heel traditioneel twee Inuit jagers uit het verste oosten. 9000 kilometer van Moskou en maar 40 kilometer van Alaska. Duidelijk in een gezellig gesprek onder het genot van een rauw stuk vis of zeehond. Linksonder is de macht van het rode leger nog zichtbaar. Kadetten van de Militaire academie in Moskou. Perfect in het uniform in de klas druk bezig met het maken van hun opdracht. Beetje jammer maar wel heel menselijk dat de linker jongen bij zijn buurman kijkt. Spieken is mondiaal. Dat het westen voor de jeugd al binnen kwam laat rechtsonder zien. Jonge vrouwen bij een popconcert. De broeken zijn nog niet zo strak gesneden als in het westen maar verder weinig verschil. De fotografen kregen allemaal een voorraadje van 50 rolletjes Kodak Kodachrome 64 of 200 naar keuze mee. Dat zal de eenheid in kleurtoon bij het samenstellen van het boek zeker makkelijker hebben gemaakt. Allemaal het zelfde product met de zelfde eigenschappen.

kijk ook op:

<https://www.kruihuisje.nl/exposities/>

<https://www.flickr.com/photos/loveofwater/albums/72157698994173131/>